

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΟΥ ΚΝΟΥΤ ΧΑΜΣΤΟΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΒΑΣ. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ

ΣΚΛΑΒΟΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Διήγησι μιᾶς σκλάβας

I

Γραμμένο από μένα. Γραμμένο σήμερα, για να ξαλαφρώσω την καρδιά μου. Έχασα τη θέσι μου στο καφενείο, κ' έχασα τις χαρούμενές μου μέρες. Όλα τὰ ἔχασα. Καὶ τὸ καφενεῖο ἦταν τὸ καφε-Μοξιμιλιάν.

Ένας νέος κύριος με νὰ γκρίζα ἐρχότανε ἐκεῖ κάθε βρῆδυ με δύο ἄλλους φίλους του, καὶ καθότανε σ' ἕνα ἀπ' τὰ τραπέζια μου. Ἐρχότανε πολλοὶ κύριοι· ὅλοι εἶχανε κανένα λόγο νὰ μοῦ ποῦν—αὐτὸς τίποτα. Ἦτανε ψηλὸς καὶ λιγνός, εἶχε μαλακὰ μαῦρα μαλλιά καὶ καστανὰ μάτια, ποὺ ἐκοιτάζανε κάποτε—κάποτε. Στ' ἄπάνω του χεῖλι ἀρχίζε ν' ἀνδίζει ἕνα λεπτὸ μουστακάκι.

Ναι, σὴν ἀρχὴ εἶχε κάτι τι μαζί μου αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος.

Μιὰν ὁλόκληρη βδομάδα ἐρχότανε κάθε μέρα. Τὸν εἶχα συνηθίσῃ καὶ τὸν ἀναζητοῦσα σὰ δὲν ἐρχότανε. Μιὰ βραδυὰ δὲν ἦρθε. Ἐφερα βόλτα ὅλο τὸ καφενεῖο ψάχνοντας μὴν τὸν δῶ· ἐπὶ τοὺς τὸν ἀναάλυσα διπλὰ σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς κολόνες, πρὸς τὸ μέρος τῆς ἄλληνῃς εἰσόδου,—καθότανε μαζί με μὴν κυρία ἀπὸ τὸ ἱπποδρόμιο.

Ἡ κυρία φοροῦσε κίτρινο φόρεμα, καὶ τὰ μακρὰ τῆς νάντια τῆς ἐπὶ γαῖαν ὡς πᾶνω ἀπὸ τὸν ἀγκώνα. Ἦσαν νέα καὶ εἶχε ὡραία μαῦρα μάτια, καὶ τὰ δικά μου ἦσαν γαλανὰ.

Στάθηκα μιὰ μοναχὰ στιγμὴ ν' ἀκούσω τί λέγανε· αὐτὴ τὸν ἐμάλινε γιὰ κάτι, τὸν εἶχε βαρεθῇ καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ φύγῃ. Ἐγὼ εἶπα τότε μέσα στὴν καρδιά μου: "Ἀχ Παναγία Παρθένα μου, γὰρ δὲν ἐρχεται σὲ μένα!"

Τὴν ἄλλη βραδυὰ ἦρθε μαζί με τοὺς δύο φίλους του καὶ καθήσε σ' ἕνα ἀπ' τὰ τραπέζια μου γιὰτι ἐγὼ σερβίριζα πέντε τραπέζια. Δὲν πῆγα νὰ τὸν δεχθῶ ὅπως συνείθιζα, μόνο κοκκίνισα κ' ἔκαμα τάχα πὼς δὲν τὸν εἶδα. "Οἶα" μοῦ ἔγενε οἴμωσα.

— Χιτς δὲ μᾶς ἦρθατε ἐδῶ, τοῦ εἶπα.

— Τὶ σβέλτη πού εἶνε ἡ σερβιτόρα μας, εἶπε αὐτὸς τοὺς φίλους του.

— Μπῦρα; ρώτησα.

— Ναι ἀποκρίθη.

Καὶ μένα τὰ πόδια μου δὲν περπατοῦσαν, πετοῦσαν γιὰ νὰ τοὺς φέρω τὰ τρία ποτήρια τῆς μπύρας.

II

Περάσανε δύο τρεῖς—μέρες.

Μοῦ ἔδωκε μιὰ κάρτα κ' εἶπε:

Πηγαίνετέ τὴν στή...

Πῆρα τὴν κάρτα πρὶν ἀποσώσῃ τὸ λόγο του καὶ τὴν πῆγα στὴν κυρία με τὸ κίτρινα. Στὸ δρόμο διαβάσα τ' ὄνιμά του: Βλαντιμίρ Τ...

Ὅταν γύρισα με κοιτάζε ρωτώντας με τὰ μάτια...

— Τὴν πῆγα, τοῦ εἶπα.

— Καὶ δὲν σὰς ἔδωσαν ἀπάντησι;

— Ὅχι.

Ἐβγαλε τότε καὶ μοῦ ἔδωκε ἕνα μάρκο, κ' εἶπε χαμογελώντας:

Καὶ καμμιὰ ἀπάντησι· ἀπάντησι εἶνε κι' αὐτό. "Ὅλο τὸ βράδυ καθότανε κ' εἶχε χαρωμένον τὰ μάτια του στὴν κυρία με τὰ κίτρινα κι' αὐτοὺς ποὺ τὴ συνόδευαν. Κατὰ τὶς ἔντεκα ἡ ὥρα σηκώθη καὶ σίμωσε σὶδ τραπέζι τῆς. Τὸν δέχτηκε ψυχρὰ οἱ δύο κύριοι ὅμως ποὺ ἦτανε μαζί τῆς.

— "Εἰσεὶ δὲ θὰ βρεχέται μόνο αὐτὴ, συλλογίστηκα. Τὸ βράδυ πάλι ἦρθε ὁ Βλαντιμίρ.

— Εὐχαριστῶ γιὰ τὰ λουλούδια χιτς, εἶπα περὶ φανα.

— Ποιὰ λουλούδια; με ρώτησε. Ἀφίστη τὴν τώρα αὐτὴν τὴν κουβέντα με τὰ λουλούδια;

— Ἦθελα νὰ σὰς εὐχαριστήσω, τοῦ εἶπα. Ἀνοσήκωσε τοὺς ὤμους τοὺς καὶ μοῦ ἀποκρίθη:

— Δὲν εἰστε σεῖ, ποὺ ἀγαπῶ, σκλάβά. Δὲν ἦμουν ἐγὼ ποὺ ἀγαποῦσε, — ὄχι βέβαια. Δὲν τὸν περιμένα νὰ μ' ἀγαπᾷ καὶ δὲν παραξενεύτηκα ποὺ τὸ ἄκουσα. Ὅμως τὸν ἐβλεπα κάθε βράδυ, καθότανε σὶδ δικό μου τραπέζι κι' ὄχι σ' ἄλληνῃς κ' ἐγὼ ἦμουν ποὺ τοῦ σερβίριζα τὴν μπύρα του.

Καλῶς νὰ ὀρεσαι, Βλαντιμίρ. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ βράδυ ἦρθε πολὺ ἀργά.

— Ἐχετε πολλὰ χρήματα, σκλάβά; με ρώτησε.

— Ὅχι, δυστυχῶς, τοῦ ἀποκρίθηκα, εἰμαι φτωχοκόριτσο.

Μὲ κοιτάζε τότε καὶ εἶπε χαμογελώντας. — Δὲ με καταλάβατε, φαίνεται. Ἐχω ἀνάγκη ἀπὸ μερικὰ χρήματα ὥς αὔριο.

III

Μιὰ φορὰ μοῦ χάρισε λουλούδια, ἕνα σωρὸ λουλούδια. Τὰ εἶχε ἀγοράσει ἀπὸ τὴν ἀνθοπώλισσα μπαίνοντας, ἦσανε νωπὰ καὶ κόκκινα, κ' εἶχε ἀγοράσῃ ὁλόκληρο κοντὰ τὸ πανέρι τῆς. Τὰ ἔφισε καὶ κοίτουσαν πολλὴν ὥρα μπροστὰ μοῦ ἐπάνω σὶδ τραπέζι.

Μαζύ του δὲν ἦταν κανένας ἀπὸ τοὺς φίλους του.

Ὅσῃ ὥρα εἶχα κιουρὸ στεκόμουν πίσω ἀπὸ μιὰ κολόνα καὶ τὸν καυφοκοίταζα, κ' ἔλεγα ἀπὸ μέσα μου; Βλαντιμίρ Τ... τὸν λένε.

Θὰ πέρασε σωστὴ μιὰ ὥρα. Κάθε λίγο κοιτάζε τὸ ρολόι του.

— Περιμένετε κανένα; τὸν ρώτησα.

Μὲ κοιτάζε ἀφηρημένος κ' ὕστερα εἶπε:

— Ὅχι δὲν περιμένω κανένα· ποῖον θὰ περιμένα;

— Ἐλεγα μὴ τυχὸν καὶ περιμένετε κανέναν, τοῦ εἶπα ξανά.

— Ἐλάτε δῶ, ἀπεκρίθη. Αὐτὰ δῶ εἶνε γιὰ σὰς.

Καὶ μοῦ ἔδωκε ὅλην ἐκείνη τὴν ἀγκαλιὰ τὰ λουλούδια.

Εἶπα εὐχαριστῶ, μὰ ἡ φωνή μου εἶχε πιαστῇ μονομιᾶς, καὶ μόλις ποὺ βγήκαν τὰ λόγια μου ἀπ' τὰ χεῖλιά μου. Μ' εἶχε συνεπάρῃ μιὰ ἀκράτητη χαρὰ κ' ἀναγκάστηκα νὰ σταχῶ με κομμένη ἀνάσα μπροστὰ σὶδον μπουφέ, ποὺ πῆγαινα νὰ πάρω κάτι.

— Τὶ θέλετε; με ρώτησε ἡ μαντάμ.

— Τὶ λέτε σεῖς; ρώτησα ἐγὼ.

— Τὶ λέω ἐγὼ; τρελλαθήκατε;

— Ἄν τὸ βρῆτε ποῖος μοῦ τὰ ἔδωκε τοῦτα τὰ λουλούδια;

Ἐκείνη τῇ στιγμῇ περάσανε ἀπὸ μπρὸς τὸ πρῶτο γκαρσόνι κ' εἶπε θυμωμένα:

— Ὁ κουτσὸς κύριος ἐκεῖ παραπονιέται πὼς δὲν τοῦ πῆγαμε τὴν μπύρα ποὺ ζήτησε:

— Μοῦ τὰ ἔδωκε ὁ Βλαντιμίρ, εἶπα κ' ἔτρεξα νὰ πάρω τὴν μπύρα.

Ὁ Τ... δὲν εἶχε φύγῃ. Σὰν ἐσηκώθη νὰ φύγῃ τὸν εὐχαρίστησα ἄλλη μιὰ φορὰ.

Σάστησε.

— ...ἔπειτα ἐγὼ τὰ εἶχα ἀγοράσῃ γιὰ μιὰν ἄλλη εἶπε.

Ναί, καλὰ. Μπορεῖ νὰ τὰ ἔχε ἀγοράσῃ γι' ἄλλη. Ὅμως τὰ ἔχε δόσῃ σ' ἐμένα, κι' ὄχι σὴν ἄλλη ποὺ γι' αὐτὴν τὰ ἔχε ἀγοράσῃ. Καὶ μάλιστα μ' εἶχε ἀφίσῃ νὰ τὸν εὐχαριστήσω γι' αὐτά. Καληνύχτα Βλαντιμίρ.

IV

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ ἔβρεχε.

Τὸ μαῦρο μου ἦ τὸ πράσινο μου φόρεμα νὰ βάλω σήμερα; συλλογίστηκα. Τὸ πράσινο. Γιατί εἶνε καινούργιο, λοιπὸν αὐτὸ θὰ βάλω. Ἦμουν πολὺ χαρούμενη.

Στὴν στάσι στεκόταν μιὰ κυρία καὶ βρεχότανε περιμένοντας τὸ τραμ. Δὲν εἶχε ὁμπρῆλα. Τῆς προσεφέρθηκα νὰ ῥθῃ νὰ σταθῇ κάτω ἀπὸ τὴν δική μου. αὐτὴ ὅμως μοῦ ἀπεκρίθη «ὄχι εὐχαριστῶ». Ἐκλείσα λοιπὸν κ' ἐγὼ τὴν ὁμπρῆλα μου καὶ στεκόμουν ἐτσι.

Ἐτσι δὲ θὰ βρεχέται μόνο αὐτὴ, συλλογίστηκα. Τὸ βράδυ πάλι ἦρθε ὁ Βλαντιμίρ.

— Εὐχαριστῶ γιὰ τὰ λουλούδια χιτς, εἶπα περὶ φανα.

— Ποιὰ λουλούδια; με ρώτησε. Ἀφίστη τὴν τώρα αὐτὴν τὴν κουβέντα με τὰ λουλούδια;

— Ἦθελα νὰ σὰς εὐχαριστήσω, τοῦ εἶπα. Ἀνοσήκωσε τοὺς ὤμους τοὺς καὶ μοῦ ἀποκρίθη:

— Δὲν εἰστε σεῖ, ποὺ ἀγαπῶ, σκλάβά.

Δὲν ἦμουν ἐγὼ ποὺ ἀγαποῦσε, — ὄχι βέβαια. Δὲν τὸν περιμένα νὰ μ' ἀγαπᾷ καὶ δὲν παραξενεύτηκα ποὺ τὸ ἄκουσα. Ὅμως τὸν ἐβλεπα κάθε βράδυ, καθότανε σὶδ δικό μου τραπέζι κι' ὄχι σ' ἄλληνῃς κ' ἐγὼ ἦμουν ποὺ τοῦ σερβίριζα τὴν μπύρα του.

Καλῶς νὰ ὀρεσαι, Βλαντιμίρ.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ βράδυ ἦρθε πολὺ ἀργά.

— Ἐχετε πολλὰ χρήματα, σκλάβά; με ρώτησε.

— Ὅχι, δυστυχῶς, τοῦ ἀποκρίθηκα, εἰμαι φτωχοκόριτσο.

Μὲ κοιτάζε τότε καὶ εἶπε χαμογελώντας. — Δὲ με καταλάβατε, φαίνεται. Ἐχω ἀνάγκη ἀπὸ μερικὰ χρήματα ὥς αὔριο.

— Ἐχω μερικὰ χρήματα, — ἔχω ἑκατὸν τριάντα μάρκα σὶδ σπῆτι μου.

— Σὶδ σπῆτι σας τὰ ἔχετε δὲν τὰ ἔχετε δῶ:

— Περιμένετε ἕνα τέταρτο ποὺ θὰ κλείσουμε καὶ τότε πάω καὶ σὰς τὰ φέρνω.

Περίμενε ἕνα τέταρτο καὶ φύγαμε μαζί.

— Ἐκατὸ μάρκα μόνο, εἶπε.

Ὅλην τὴν ὥρα περπατοῦσε πλαῖ μου καὶ δὲ μ' ἄφισε οὔτε στιγμὴ νὰ περπατῶ πρὸς μπροστὰ ἢ πρὸς πίσω, ὅπως συχνὰ κάνουν οἱ μεγάλοι κύριοι.

Δὲν κρατῶ παρὰ μιὰ μικρὴ καμαρούλα, τοῦ εἶπα ὅταν σταθήκαμε μπροστὰ σὴν πόρτα μου.

— Δὲ θ' ἀνεβῶ ἄπάνω. Περιμένω ἐδῶ.

Στάθη καὶ περίμενε.

Σὰν κατέβηκα πίσω, μέτρησε τὰ λεφτὰ καὶ μοῦ ἔπε.

— Ἐδῶ εἶνε παραπάνω ἀπὸ ἑκατὸ μάρκα. Θὰ σὰς δώσω δέκα μάρκα πουρμπουάρ.

Μοῦ ἔβαλε τὰ λεφτὰ σὶδ χέρι, καληνύχτισε κ' ἔφυγε. Τὸν εἶδα νὰ σταματᾷ σὶδ γωνιά καὶ νὰ δίνει κάποιο ἀσημένιο σὶδν κουτσὴ γριὰ ζητιάνα.

V

Τὸ ἄλλο βράδυ μοῦ παρεπονέθη εὐθύς, πὼς δὲν μποροῦσε νὰ μοῦ γυρίσῃ τὰ λεφτὰ μου. Τὸν εὐχαρίστησα ποὺ δὲ μποροῦσε νὰ μοῦ τὰ γυρίσῃ. Μολόγησε καθαρὰ καὶ ξάστερα πὼς τὰ ἔχε φραγωμένα.

— Τὶ νὰ πῇ κανεῖς, σκλάβά! εἶπε χαμογελώντας.

Τὴν ἔξερετε ἐκείνη τὴν κυρία με τὰ κίτρινα!

— Γιατί τὴ λὲς σκλάβά τὴ σερβιτόρα μας; τὸν ρώτησα ἕνας ἀπὸ τοὺς φίλους του. Σὺ δὲ εἶσαι πρὸς σκλάβος ἀπ' αὐτὴν;

— Μπῦρα; ρώτησα ἐγὼ ἀπότομα, κόβοντάς του τὴν κουβέντα.

Σὲ λιγάκι μῆκε σὶδ καφενεῖο καὶ ἡ κυρία με τὰ κίτρινα Ὁ Τ... σηκώθηκε κ' ὑποκλίθη. Ὑποκλίθη τόσο βαθυὰ ποὺ τὰ μαλλιά του πέσανε σὶδ πρόσωπο. Αὐτὴ προσπέρασε καὶ κάθισε σ' ἕνα ξεμοναχιασμένο τραπέζι. μὰ ἀγγαζάριζε δυὸ ἀκόμη καθίσματα Ὁ Τ... πῆγε ἀμέσως κοντὰ τῆς καὶ κάθισε σὶδ ἕνα.

Δὲν εἶχανε περάσῃ δυὸ λεπτὰ ποὺ ξανασηκώθη κ' εἶπε δυνατὰ:

— Καλὰ, φεύγω. Καὶ δὲ θὰ ξανάρθω ποτέ πιά.

— Εὐχαριστῶ, τοῦ ἀποκρίθη ἐκείνη.

Ἐγὼ ἀπ' τὴ χαρὰ μου δὲ μποροῦσα νὰ κρατηθῶ, ἔτρεξα σὶδ μπουφέ κ' εἶπα κάτι. Θὰ τοὺς εἶπα βέβαια πὼς δὲ θὰ ξαναπηγαίναμε ποτέ πιά σ' αὐτὴ. Τὸ πρῶτο γκαρσόνι περάσε ἀπὸ καὶ μοῦ ἔκαμε κάποια βαρεῖα παρατήρηση, μὰ ἐγὼ οὔτε σκοτίστηκα καθόλου.

Στὶς 12 ἡ ὥρα ποὺ ἔκλεισε τὸ κατάστημα ὁ Τ... με συνόδευε ὡς σὶδν πόρτα μου.

— Πέντε ἀπὸ τὰ δέκα μάρκα ποὺ σὰς ἔδωσα χιτς, μοῦ ἔπε.

Ἐδῶ ἦθελα νὰ τοῦ τὰ δώσω καὶ τὰ δέκα, αὐτὸς τὰ πῆρε ὅμως μοῦ γύρισε πίσω τὰ πέντε, μοῦ τὰ ἔδωκε πουρμπουάρ. Καὶ δὲν ἦθελε ν' ἀκούσῃ καν τὶς διωστικές μου.

— Εἰμαι τόσο χαρωμένη ἀπὸψε, εἶπα. Ἄν σὰς παρακαλοῦσα ν' ἀνεβῆτε ἄπάνω: μὰ δὲ κρατῶ παρὰ μιὰ μικρὴ καμαρούλα....

Δὲν ἀνεβῆκα ἄπάνω, μοῦ ἀποκρίθη Καληνύχτα.

Ἐφυγε. Πέρασε καὶ πάλι μπροστὰ ἀπὸ τὴν γριὰ ζητιάνα, ἔχουσε ὅμως νῶν τῆς δόση τίποτα, μὴ ποὺ αὐτὴ τὸν χαιρέτισε ταπεινά. Ἐτρεξα καὶ τῆς ἔδωσα καὶ τί λέγοντάς τῆς.

Ὅρῶστε, σοὺ τὰ δίνει αὐτὸς ποὺ πέρασε, ὁ κύριος με τὰ γκρίζα.

— Ὁ κύριος με τὰ γκρίζα ρώτησε ἡ ζητιάνα.

— Ναι, αὐτὸς με τὰ μαῦρα μαλλιά. Ὁ Βλαντιμίρ.

Γυναῖκα του εἰστε!

— Ὅχι Σκλάβά του.

VI

Πολλὲς βραδὺς σὶδ σειρά, ἔπειτα κλαιγότανε πὼς δὲν μποροῦσε νὰ μοῦ γυρίσῃ τὰ λεφτὰ μου.

Τὸν παρακάλεσα νὰ μὴ μοῦ κἀνῃ τόσο κακὸ; μιλοῦσε πολὺ δυνατὰ καὶ τὸν ἄκουγαν, ὅλοι, πολλοὶ γελοῦσσε μάλιστα μαζί του.

— Εἰμαι παλιάνθρωπος, εἶμαι μασχαρᾶς, ἔλεγε. Μοῦ δανείσανε, τὰ χρήματά σας καὶ δὲ μπορῶ νὰ σὰς τὰ γυρίσω. Ἀ, καὶ τὸ δεξί μου χέρι θὰ ἔκοβα γιὰ πέντηντα μάρκα ἀπὸψε.

Ἐμένα μάτωνε ἡ καρδιά μου ν' ἀκούω αὐτὰ τὰ λόγια, καὶ συλλογίζομουν πὼς θὰ μποροῦσα νὰ τοῦ

ΓΙΟΣΥΑ ΡΕΥΝΟΛΔΣ, Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΑΣ

Ἡ Ἀγγλικὴ τέχνη μέχρι τοῦ Χόγκαρθ δὲν ἔχει νὸ ἐπιδείξει τίποτε τὸ γνησιόσως τοπικόν, παρὰ ἐπιδράσεις τῆς ξένης τέχνης καὶ ἰδίᾳ τῆς φλαμανδικῆς. Πρῶτος γνήσιος ἄγγλος ζωγράφος ὑπῆρξε καὶ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὁ Χόγκαρθ (1632-1697). Αὐτὸς ἐπολέμησε, μετὰ τὴν γραφίδα καὶ τὸν χρωστήρα, ἐναντίον τοῦ ἀκαδημαϊσμοῦ καὶ τῆς δουλικῆς μιμήσεως τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, πού ἀπὸ τὸ 1500 ἐτροφοδοτοῦν τὴν ζωγραφικὴν ὅλου τοῦ κόσμου καὶ αὐτὸς ἐστάθη ὁ ἡγέτης μιᾶς χειραφετίσας πού ἐπεβάλλετο. Αὐτὸς καὶ ὁ Γιοσὺα Ρεύνολδς ἔδωσαν ἐθνικὴν κατεύθυνσιν εἰς τὴν ἀγγλικὴν τέχνην. Χωρὶς νὰ παραμελήσῃ τὴν μεγάλην οὐ θέσιν καὶ τὸ τοπίον, ἡ ἀγγλικὴ τέχνη ἐστράφη πρὸς τὴν προσωπογραφίαν καὶ ἐδημιούργησεν ἕνα τύπον ἐντελῶς ἑ. χωριστον. Τώρα, ἀν' ἀπὸ τὴν τέχνην αὐτὴν λείπει ἡ μεγάλη δημιουργικὴ πνοή καὶ ἂν δὲν ἔλγῃ νὰ ἐπιδείξῃ τὴν χάριν ἐνὸς Βιττώ, τὴν τρυφερότητα ἐνὸς Φραγκονάρ, τὴν δύ. αμιν ἐνὸς Γ.όγια ἢ τοὺς λιμπυρισμοὺς ἐνὸς Τισποίο, ἔχει ὅμως νὰ ἐπιδείξῃ καὶ πού εὐχαριστεῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς, χωρὶς σκέψιν βεβαίως, ἀλλὰ χωρὶς καὶ ν' ἀφήνῃ κειὸν

εἰς τὴν ψυχὴν...

Ἡ ἀγγλικὴ τέχνη τοῦ 19' αἰ. ὄνως εἶνε κατὰ σύμφωνον μετὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς ἐποχῆς. Ὁ ἄγγλος ζωγράφος—κατὰ μετὰξὺ ἐρασιτεχνῶν καὶ ἐπαγγελματίου—εἶνε ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. Ἀποδίδει τὴν ἀριστοκρατικὴν του ἐποχὴν μετὰ τελείαν γνώσιν, ὁμοίως πρὸς ὁμοίον, αὐτὸς καὶ τὰ ὑποδείγματά του. Ἰσως δὲ εἰς αὐτὴν τὴν κοινωνικὴν θέσιν πρέπει ν' ἀποδοθῇ καὶ ἡ μετριότης τῆς ἀγγλικῆς τέχνης.

Ὁ Ρεύνολδς, ὁ ἀρχηγὸς τῆς σειράς τῶν Ἀγγλῶν προσωπογράφων τῆς ἀριστοκρατίας, ἐγεννήθη τῇ 1723 Ἡ. ο υἱὸς πᾶστορος τῆς Πλύμpton εἰς τὸ Ντεβονσάιρ. Ἐσπούδασεν εἰς τὸ Λονδίνον καὶ κατόπιν ἐταξίδευσεν πολὺ εἰς τὴν Φλάνδραν, τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἰταλίαν. Ἐμελέτησε γερὰ ὅλους τοὺς μεγάλους καλλιτέχνας τῆς Ἀναγεννήσεως· χωρὶς ὅμως ν' ἀντιγράψῃ κανένα ἀπὸ τὰ ἔργα του. Ἡ Ρώμη, ἡ Φλωρεντία καὶ ἡ Βενετία εἶδαν τὸν Ρεύνολδς αἰσθηματικὸν προσκυνητὴν καὶ βαθὺν μελετητὴν τῆς τέχνης. Ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐξέλεξεν ὡς τόπον δράσεως καὶ διαμονῆς του τὴν Πλύμpton, ταχὺς ὅμως ἡ φήμη καὶ ἡ ἐπιτυχία τὸν ἔφεραν εἰς τὸ Λονδίνον ὅπου αἱ προσωπογραφίαι του ἔγιναν τοῦ συρμοῦ.

Εἰς τὸ Λονδίνον ὁ Ρεύνολδς ἐξῆγε μεγαλοπρεπῶς εἰς πλοῦσιον καὶ μεγαλοπρεπῆς ἐργαστήριον, ἐν τῷ μέσῳ πολυτίμων συλλογῶν εἰκόνων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων τέχνης. Αἱ προσωπογραφίαι ἐξήρχοντο κατὰ ἑκατοντάδας ἀπὸ ἐκεῖ. Τόση ἦτο ἡ παραγωγή ὥστε ἀναγκάζεται κάποτε νὰ προσλάβῃ βοηθοὺς. Ἔργα

ΑΝΩ: Οἱ δύο Βασιλίσσες (Σατίν)
ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Ἡ ἡλικία τῆς ἀδωσύτης (Ἐθνικὴ Πινακοθήκη, Λονδίνου)
ΔΕΞΙΑ: Μία παιδοῦλα (Συλλογὴ Οὐάλλας)

τούτων εἶνε διάφοροι ἀτέλειαι παρατηρούμεναι εἰς πολλὰ τῶν ἔργων του. Ὁ πλοῦτος ὅμως τῆς λάμπρας τῶν χρωμάτων του καὶ τῆς ἀρχοντιᾶς τῶν νωχελῶν κινήσεων τῶν ἀριστοκρατῶν τῆς Ἀγγλίας τοὺς ὁποίους ζωγραφίζει,

ἀποτελεῖ μεγάλο χάρισμα καὶ τὴν κυρίαν ἀφορμὴν τῆς βαθύτης ἐντυπώσεως τὴν ὁποίαν ἀφήνουν τὰ ἔργα του. Ὁ ποῖος εἶδε τὴν περιφραγμένην προσωπογραφίαν τῆς Νέλλυ-Ὁ Μπρίεν δὲν λησμονεῖ τὴν γοητείαν τῆς ἐντυπω-

σεως τοῦ πίνακος τούτου καὶ τὴν σκιάν τοῦ προσώπου τούτου ἁρμοσμένην μετὰ τὴν παλλομένην ἀτμοσφαῖραν τοῦ μυστηριώδους τοπίου καὶ τὰς φευγαλέας ἀνταυγείας τῆς πρᾶσινης κλίμακος τοῦ φόντου.

Ἄν καὶ αἱ μυθολογικαὶ συνθέσεις του δὲν ἔχουν τὴν αὐτὴν δύναμιν τῶν προσωπογραφιῶν του, ἡ φήμη του ἀυξάνει ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. Γίνεται πρόεδρος τῆς Βασιλικῆς Ἀκαδημίας, ἐκλέγεται δῆμοσχος εἰς τὴν γενέθλιον πόλιν καὶ ἀναγορεύεται διδάκτωρ τοῦ δικαίου. Ὁ Ρεύνολδς χωρὶς βεβαίως νὰ χαρακτηρίζεται ὡς μεγαλοφυΐα, ἔχει ἐν τούτοις ἐξαιρετικὴν θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον τέχνην διὰ τὴν ποικιλίαν τοῦ ταλάντου του καὶ διὰ τὴν ἀδιάκοπον ἀναζητήσιν τοῦ νέου. Τὰ ἔργα του ὅλα, καὶ αἱ προσωπογραφίαι του ἀκόμη παρουσιάζουν μίαν ὁρμὴν τῆς σκέψεως. Τὸ χρώμα, ἡ συγκίνησις τοῦ καλοῦ, τὸ αἶσθημα τῆς γαμψῆς εἶνε οἱ ἀρεταὶ τοῦ Ρεύνολδ. Εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ στοδίου του ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Χόγκαρθ ἀλλὰ ταχύτατα ἀπελευθερώθη ἀπὸ πᾶσαν ἐπίδρασιν καὶ κατὰ τὸ ἐντελῶς προσωπικὸν ἀποπνέουν τὰ ἔργα του.

Ἡ λαμπρότης τῆς Ἑννεϊκῆς γχο-

λῆς τὸν ἔθεσεν εἰς πειρασμὸν χωρὶς καὶ νὰ τὸν κυριεύσῃ. Ἐοῖ βάσθη τὸ ἔργον τῶν γιγάντων τῆς τέχνης, ἀλλ' εἶχε τὴν φιλοτιμίαν νὰ μὴ παρασυρθῇ καὶ νὰ τείνῃ πάντοτε εἰς τὴν προσπάθειαν μόνῃν θεότης τῆς προόδου καὶ τῆς ἐπικρατήσεως εἰς τὴν τέχνην. Ἡ ἐπιφάνεια κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀγγλικῆς τέχνης, ἥτο ἡ κυριαρχοῦσα μορφή τῆς τέχνης του, ἀλλὰ μία ἁρμονία χρωμάτων καὶ σχημάτων, μία ἀπόδοσις τῆς ψυχῆς τῆς ἐποχῆς του καὶ μία μελετημένη, μία ἰσορυγισμένη ψυχολογία τῆς γυναικείας κομψότητος, τῆς παιδικῆς πονηρίας καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας τῆς Ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας, εὗρεν εἰς τὸν Ρεύνολδς τὸν ἑσῶγον ἐρμηνευτὴν καὶ τὸν ἐλευθερὸν ἐργάτην. ὅσον ἐπέτρεπεν ἡ τότε ἀγγλικὴ ζωὴ καὶ τὸ σεβὰς πρὸς πᾶσαν ἐπιβεβλημένην, καλῶς ἡ κακῶς, φήμην. Καὶ ἂν ὑπῆρξαν σύγχρονοὶ ζωγράφοι ὑπὸ ἄλλην ἐποψιν ἀνωτεροὶ του, ὁ Ρεύνολδς δὲ μείνῃ πάντα ὁ ἀκοταπόνητος ἐργάτης καὶ ὁ ἀναζητὴς τοῦ νέου.

Ὁ Ρεύνολδς ἔγραψε καὶ βιβλία περὶ τέχνης καὶ φιλοσοφίας, ἀκολουθῶν τὸ σύστημα τῶν συγχρόνων του, περὶ πολλὰ περιορισμένων. Ἐξῆς μεγαλοπρεπῶς εἰς μίαν σενεχὴ καὶ μόνιμον εὐτυχίαν, εἰργάσθη πολὺ καὶ ἐκέρδισε περισσότερα. Λέγεται ὅτι πολλάκις πέντε ἢ ἑξ μοντέλα ἐποστάρουν ἡμερησίως εἰς τὸ ἐργαστήριόν του. Μπορεῖ αὐτὸς ὡς τόσο δὲν τὸν ἔκαμε νὰ μεταβάλλῃ τὴν τέχνην του εἰς κερδοσκοπικὴν ἐπιχείρησιν καὶ μία ἀριστοκρατικὴ ἐπιφυλάξις τὸν ἔσωσε ἀπὸ τὴν ὕβριν τῆς βιομηχανοποιήσεως τῆς λαμπρᾶς δεξιότητάς του.